

УДК 821.161.2-344.09'06

DOI 10.31654/2520-6966-2025-27F-113-51-61

Капленко О. М.

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови, літератури, культурології та журналістики Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

kaplenko.om@gmail.com

orcid.org/0000-0002-5741-3098

Моренець А. Ю.

студентка другого (магістерського) рівня спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова та література) факультету філології, історії та політико-юридичних наук Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

nastia626626@gmail.com

orcid.org/0009-0000-8514-5927

Художня реалізація образу зомбі в сучасній українській літературі

У статті проаналізовано різні способи художнього втілення образу зомбі на матеріалі кримінального роману Леоніда Кононовича «Я, зомбі», трилера Михала Бриниха «Хліб з хрящами», мешапу Олексія Деканя «Кайдашева сім'я vs зомбі» та історичного фентезі Павла Денисенка «Козаки проти зомбі». З'ясовано, що український зомбі-нарратив поєднує запозичені образні моделі та жанрові форми їх утілення з національними змістами, що робить його унікальним явищем у сучасній літературі.

Ключові слова: зомбі, сучасна українська література, жанр, трилер, мешап, горор.

Сучасний український літературний процес демонструє активне освоєння та адаптацію світових жанрових моделей, зокрема тих, що належать до масової культури. Дедалі виразнішим стає інтерес до зомбі-літератури. Це явище є віддзеркаленням глобальних тенденцій, де зомбі-тематика давно вийшла за межі кінематографа та ігрової індустрії, ставши потужним культурним явищем, що дозволяє досліджувати соціальні, політичні та екзистенційні проблеми. Постає зомбі, позбавлена розуму і керована лише інстинктом, часто слугує метафорою для суспільних процесів – бездумного споживання, політичного маніпулювання, втрати індивідуальності тощо.

В українському контексті зомбі-тематика набуває унікального звучання, поєднуючись із національним культурним кодом та історичними алюзіями. З-поміж літературно-критичних праць насамперед

варто назвати окремі розвідки Роксани Харчук [6; 7], присвячені огляду творів Леоніда Кононовича та Лідії Король [10] про творчість Михайла Бриниха. Проте українська зомбі-література ще не була предметом комплексного наукового аналізу. Відтак, предметом нашої статті обрано теоретичні та практичні аспекти функціонування образу зомбі в різних жанрах сучасної української прози. Більш детальним б'єктом дослідження стали твори Леоніда Кононовича («Я, зомбі», 1993), Михайла Бриниха («Хліб із хрящами», 2012), Олексія Деканя («Кайдашева сім'я проти зомбі», 2023) та Павла Денисенка («Козаки проти зомбі», 2024).

Також для моделювання статті та логіки розгортання її внутрішнього «сюжету» корисними виявилися розвідки на тему філософських рефлексій про зомбі таких дослідників, як І. Колесник [4], Д. Чалмерс [8], а також інші напрацювання, зібрані в «Антології сучасної аналітичної філософії, або жук залишає коробку» [9].

Цікавою версією втілення досліджуваного образу є перший кримінальний роман в історії літератури незалежної України – «Я, зомбі» (1993) Леоніда Кононовича, українського письменника, публіциста, перекладача, дисидента, який став одним із найяскравіших представників пострадянської критичної прози. На думку дослідниці Роксани Харчук [6; 7], Леонід Кононович постає не просто як автор гостросюжетної літератури, а як інтелектуал, котрий через детективну форму висловлює власне розуміння часу, влади, насильства й дегуманізації людини у «перехідному» українському суспільстві початку 1990-х років.

Твір «Я, зомбі» тяжіє до суміші жанрів: класичного кримінального роману, «нуару», соціально-психологічної драми, але його найбільш цікавою ознакою є саме наявність політичного підтексту, який відкриває шлях до глибшого філософського осмислення образу «зомбі» не лише як фігури жаху, а й як метафори тогочасного суспільства. Цей образ стає символом і соціальної ізоляції, і морального занепаду, і втрати людяності під пресом історії. Саме тому в романі Леоніда Кононовича образ зомбі варто сприймати не в його первісному магичному чи біологічному значенні, а як надзвичайно точну метафору – ідеологічного, морального та соціального «мертвецтва» особистості в епоху розпаду радянської імперії.

Образ зомбі в романі Кононовича виводиться не з магичної чи містичної традиції, а з воєнного і соціального контексту – це наслідок масового травматичного досвіду солдатів, які повертаються до мирного життя, вже не маючи жодного емоційного зв'язку з ним. Герой-оповідач Оскар – один із тих, хто вижив на війні в Афганістані, але вижив як

психологічно мертва істота. Його «мертвий» статус на батьківщині підкреслюється буквальною соціальною «ліквідацією»: «Дивно, але в селі ніхто мені не зрадів. Людська пам'ять – химерна річ: мене давно вважали мертвим, ближчі родичі, здається, й на поминки втратилися, тож ця моя з'ява викликала справжнісінький переполох...» [8].

Але набагато глибший сенс має образ «поверненого мерця» в метафоричному плані. Він позбавлений суб'єктності, емоцій, цінностей – зберігся лише інстинкт насильства. Оскар стає тим, що суспільство хотіло з нього зробити – інструментом вбивства: «...я зумів уціліти, я вижив, пройшовши через розпечений приск війни, – і знову виліз на білий світ, і став ходити по землі своєї батьківщини. Однак людиною я вже не був. Я був – труп. Зомбі на кличку Оскар – ось хто я був. На кожного чоловіка я дивився оцінююче – зможу я його вбити чи ні» [8].

Найбільш яскраве визначення героя як символічного зомбі з'являється у репліці: «... а через сім років, коли його ніхто вже й не чекав, коли його поховали в думках і навіть викреслили із пам'яті, – якимсь чудом він вигрібся з під обвалу й знову став ходити по землі. Але це вже не була людина. Це була подоба людини. Був мерлець з порожніми очима. Був зомбі, на прізвисько Оскар...» [8].

Отже, тут образ зомбі – це нежива форма людини, що функціонує лише на автоматизованих, травматичних реакціях, створена війною і байдужістю системи.

Друга іпостась зомбі у романі – це наслідок ідеологічного програмування людини, відчуження її волі, свідомості, критичності. Тут Л. Кононович надзвичайно влучно проєктує «зомбування» на радянську систему: «Саме тому вони й випхали мене на смерть, як склопога пса. Ну, та тут вони схилили. Я вцілів. Я вернувся. Вони послали мене вбивати і я став машиною для вбивства. Я не можу карати мертвих, але я можу покарати живих. Я, зомбі, прийшов на землю своєї батьківщини гвалтувати комсомолочок з медовими посмішками, виривати язика партійним секретарям і різати горлянки сексотам. Я не вірю в гуманізм. Я не вірю в демократію» [8].

Цей уривок є маніфестом «мертвого суб'єкта», якого створила влада, та який повертається, щоб знищити саму систему, що його породила. Зомбі тут – помста державі за анулювання його людяності. Це також образ остаточної дегуманізації – втрата цінностей, здатності до емпатії, доведення індивіда до стану крайньої жорстокості.

Л. Кононович проводить паралель між зомбі, що вийшли з-під контролю, та системою, яка їх породила. В іншому епізоді у романі прямо вказується, що влада «робить з людей зомбі»: «Ти просто

хочеш стати таким, як вони... але в цьому випадку не говори про справедливість!.. Вони захопили владу... чинять зло, убивають, давлять автомобілями, роблять з людей божевільних зомбі!.. Ти хочеш стати таким як вони?.. Ну, то ж стань... стань!..» [8].

Третій, пародійний пласт образу – алюзія на масову віру в «магічне» в пострадянський час. Персонаж «мага», який нібито вмів оживляти мертвих, фігурує в романі як пародійна постать. Це вже зомбі як медійний фейк, створений на телебаченні для «духовного зцілення» зомбіфікованої нації. Отже, Л. Кононович працює з усім спектром значень поняття, виводячи його на рівень національної метафори.

Проте алегорія Л. Кононовича значно ширша – вона стосується будь-якого суспільства, де держава повністю підпорядковує індивіда, позбавляє його голосу, прав та ідентичності, а пропаганда замінює мислення. За аналогією з моделлю держави в романі «1984» Дж. Орвелла, такі суспільства стають фабриками людських оболонки – зомбі, керованих страхом, обманом і ненавистю. Сценарій Л. Кононовича, хоч і написаний ще в 1990-х, сьогодні виглядає страшно пророчим.

Образ зомбі у романі виступає багаторівневою метафорою, що охоплює індивідуальну, соціальну та політичну площини. По-перше, це символ екзистенційного краху ветерана-афганця, «живого мерця», якого держава спочатку використала як знаряддя насильства, а потім викреслила з життя. По-друге, зомбі – це алегорія знеособленого й зомбованого населення тоталітарної держави, яке діє автоматично, позбавлене волі та критичного мислення. Нарешті, Л. Кононович апелює до культурного архетипу зомбі – не як істоти жаху, а як символу дегуманізації, спричиненої системним насильством, пропагандою та політичним цинізмом.

Отже, зомбі у творі – це не лише маркер занепаду індивіда, а й гострий політичний коментар, який залишається надзвичайно актуальним в умовах сучасних авторитарних режимів.

Ще одним цікавим жанровим «полем» для втілення образу зомбі постає роман Михайла Бриниха «Хліб із хрящами» (2012), який, зберігаючи базову структуру трилера, включає елементи чорної комедії, постапокаліптики та жажів.

Попри наявність усіх ключових ознак трилера, роман Михайла Бриниха «Хліб із хрящами» навряд чи можна віднести до класичних зразків горор-трилера, зокрема в його піджанрі зомбі-апокаліпсису. Автор створює своєрідне «попурі» з мотивів масової культури, політичної сатири, елементів горору та соціального гротеску.

Загальна структура тексту побудована як калейдоскоп сюжетних ліній, що постійно змінюються. Історія подається через чергування кількох наративних перспектив – від імені персонажів-учасників подій та з боку іронічного всезнаючого оповідача. Серед ключових фігур – діджей Дятел з «першого радикального сільського радіо», отець Дмитро, представники піар-агенції, неформали-музиканти, військові, чиновники та інші. Цей «вінегрет» з оповідачів і ракурсів є одним з улюблених прийомів постмодернізму, що дозволяє об'єднати в межах одного твору різні стилістики – від стьобного детективу до сюрреалістичного фарсу.

Сюжетна канва розгортається навколо села Міцне Києво-Святошинського району, де виникає класична для жанру зомбі-апокаліпсису ситуація. Включення сюжету про рекламну кампанію для лікєро-горілчаного заводу «Кремінь», де спостерігається загадкова смертність працівників, посилює напругу, яка поступово переходить у відкритий жах: село охоплює епідемія, починаються вбивства, осквернення могил, поява небезпечних інфікованих. Ситуація виходить з-під контролю – з'являються військові, оголошено надзвичайний стан.

Зомбі у романі «Хліб з хрящами» Михайла Бриниха – не лише сюжетний стрижень і драйвер апокаліптичної катастрофи, але й важливий культурний символ, крізь який автор осмислює травматичні й абсурдні реалії сучасного українського буття.

Однією з найбільш концептуальних рис бринихівських зомбі є їхній голод – не просто фізіологічна потреба, а символ постгеноцидної травми. У книзі згадується, що перші мертві на стінах хат пишуть слово «Хліб», асоціюючи людське тіло з їжею. Прокляття Івана Кодія, який мститья мешканцям села за канібалізм у роки Голодомору, визначає суть їхнього прокляття: «І буде їм плоть людська замість хліба білого, й коли почнуть вони їсти – тільки тоді зрозуміють, що таке справжній голод...» [1]. Отже, зомбі постають як уособлення історичної вини та невідпрацьованого минулого.

Постапокаліптичний сюжет, побудований навколо зомбі-інфекції, у творі Михайла Бриниха має глибоке культурне підґрунтя, виходячи далеко за межі трешевої або пародійної форми жанру. Попри яскраву іронічну оболонку, письменник пропонує новаторське трактування концепції зомбі, пов'язуючи її з архаїчними ритуалами, трагедією Голодомору, культурним канібалізмом та біоетичними загрозами сучасності.

Ключовим культурним маркером є концепт канібалізму, який у М. Бриниха функціонує не лише в треш-контексті, а як символічна

відповідь на історичну травму. Уже сама назва роману вказує на подвійність значення: у прямому сенсі – це згадки про сніг, встелений людськими рештками; у переносному – алюзія на хліб як символ виживання та смерті, коли перші зомбі пишуть слово «Хліб» на стінах хат. Це не просто голод плоті, а втілення образу архетипного голоду за справедливістю, безпекою, історичною пам'яттю.

Отже, М. Бриних переводить зомбі-апокаліпсис у площину колективного історичного несвідомого, перетворюючи кінотрилерний штамп на багатозарову культурну алегорію.

Роман М. Бриниха є яскравим прикладом постмодерної гри з жанром зомбі-апокаліпсису, де треш, трилер і пародія поєднуються з глибокими культурними, історичними та соціальними алюзіями. Образ зомбі постає тут як багаторівнева метафора – від фізичного трупа до психологічно зруйнованого «живого мерця» з підґрунтям у трагічному досвіді Голодомору. Така інтерпретація міксує західну зомбі-традицію з українською історичною пам'яттю, створюючи унікальний варіант національного зомбі-нарративу.

Оригінальну художню реалізацію образу зомбі запропонував *Олексій Декань* у першому українському мешапі «*Кайдашева сім'я vs зомбі*» (2023). Мешап як літературний жанр бере свій початок у культурі музичного реміксу: це комбінація елементів з різних джерел, де класичний текст або сюжет поєднується з радикально іншими, часто фантастичними чи горорними компонентами. Ключовою ознакою літературного мешапу є використання незміненого або майже незміненого корпусу класичного твору з додаванням нових нарративних вставок – про зомбі, вампірів, інопланетян, ніндзя тощо. Такий текст функціонує як культурна гра з каноном і є характерним проявом постмодерністського переосмислення класики. Перші літературні мешапи з'явилися в англomовному світі на початку 2000-х, і стрімкий успіх отримав Сет Грем-Сміт з романом «Гордість і упередження і зомбі» (2009), який перетворив класичну історію Джейн Остін на зомбі-екшн.

В українську літературу жанр мешапу проник із запізненням майже на десятиліття. Першим повноцінним прикладом його впровадження, власне, стала книга Олексія Деканя «*Кайдашева сім'я проти зомбі*» (2023), у якому класична повість Івана Нечуя-Левицького обертається на арену боротьби з мертвяками, а персонажі – на учасників зомбі-апокаліпсису. Тут жанрова модель мешапу поєднана з алюзіями на поп-культуру, українську історію та сучасні соціально-політичні реалії (книга написана безпосередньо перед початком війни). Отже, мешап у виконанні О. Деканя не тільки експлуатує стильову естетику

пародії, але й створює новий тип національного жанрового письма, водночас популярного та культурно значущого.

Ще більшою несподіванкою є те, що в самій повісті О. Деканя слово «зомбі» жодного разу не вживається, окрім заголовка та згадки в післямові редактора («зомбачки»). Автор користується іншими термінами: «повсталі», «мертвяки», «ходячі мерці», і лише епізодично з'являється алюзія на культ вуду – у вигляді Кайдашихи (Фунаньї), яка, будучи афроукраїнкою, володіє цією магією, але неспроможна перетворити людину на зомбі.

Найразючіші відмінності помітні у змалюванні персонажів і сюжету. Якщо в І. Нечуя-Левицького сільські конфлікти точаться навколо хліборобської праці, сватань, побуту, то в О. Деканя Лаврін з'являється як чорношкірий мулат, одягнений як боєць, а сам текст майже одразу занурюється у фантастичні й бойові ситуації. Автор, можливо, пародіює і новітні телевізійні адаптації, зокрема серіал Наталки Ворожбит «Спіймати Кайдаша» (2020), у якому класичний сюжет переноситься в сучасну українську реальність. Якщо Н. Ворожбит замінює воза на автомобіль, то О. Декань – на бойову підводу. Отже, мешап О. Деканя – це не стільки стилістично витримана адаптація, скільки повноцінна переінтерпретація з відчутним авторським тиском і значною сюжетною автономією.

Події «Кайдашевої сім'ї проти зомбі» розгортаються в альтернативній історичній реальності, побудованій більше не на фольклорно-етнографічних мотивах, а на постапокаліптичній псевдоісторії України, переосмисленій у дусі сучасної політичної сатири. Автор подає читачеві фантастичну версію 1878 року, коли існує Незалежна Українська Республіка (НУР), що веде боротьбу з армією живих мерців із занепакої московії. Цивілізація розділена: НУР збудувала мур, подібний до Китайського, щоб захиститися від навали мільйонів зомбі-москалів.

Населення Семигор, села Кайдашів, живе у стані перманентної воєнної тривоги, займаючись не лише господарством, а й вивченням алхімії, зброї та магії. Омелько Кайдаш – колишній царський асасин, відповідальний за вбивство царя Олександра. З якихось невідомих причин під час Турецької війни починається зомбі-апокаліпсис, що поглинає російську імперію й перетворює її на «живе кладовище».

Олексій Декань створює цілий міфопоетичний світ, де звичні елементи горору та фентезі (мерці, магія, нечисть) набувають сатиричної, іноді абсурдної форми. Повість постає як карикатура на фентезі-епопеї й водночас як гротескна національна антиутопія. Її головна сюжетна ідея, актуальна в реаліях сьогодення, – це перемога

українців над злом, представленим армією «мертвих москалів» і сатанинською імперією мертвеччини.

У фіналі розгортається масштабне вторгнення зомбі-армії з московії через «пекельний портал» [3]. Поряд із звичайними мерцями з'являються «гусари» у ківерах, цар – скелет на чорному коні» [3] – та згадка про «імперських некромантів». Це натяк на існування центру контролю – можливо, некромантичну владу, яка оживляє армію. У цьому теж можна розгледіти відсилання до етнографічного образу зомбі як істоти, керованої господарем.

Отже, Олексій Декань створює зомбі-образи, що поєднують елементи західного горору з авторським фентезійним всесвітом, увиразнюючи їх на тлі антиімперської алегорії.

Ще однією версією втілення аналізованого образу є історичне фентезі *Павла Денисенка «Козаки проти зомбі» (2024)*. Роман позиціонується автором як «бойове фентезі з козаками, зомбі, битвами та пригодами». Відтак, можемо кодифікувати його як гібридний твір, у якому поєднуються фентезі, бойовик, елементи горору й навіть містично-пригодницька казка з історичними алюзіями. Саме ця суміш визначає жанрову специфіку книги.

Світ роману – це вигаданий регіон на притоках Дніпра з осередком у фортеці біля сіл Старосілля, Білолісся і Татарівка. Історична конкретика дещо розмита: козаки воюють і з турками, і з монголами; турки чомусь одягнуті як бедуїни; з'являються терміни «куркуль» чи «побро», не властиві добі, а герої вживають картоплю в період до її поширення в Україні. Очевидна довільність з історичними деталями не заважає автору створити умовний козацький світ у стилі бойового фентезі, хоча справжньої історичної атмосфери він не досягає.

Першу частину роману можна трактувати як мелодраматичну хроніку з алюзіями на «Тараса Бульбу» (батько вбиває сина), «Кайдашеву сім'ю» (сварки батька і синів) та «Кладовище домашніх тварин» Стівена Кінга (повернення померлих тварин). Тут розгортається історія козака Михайла Бондаря, його синів Дмитра і Андрія, та дівчини Олесі. Рушієм конфлікту стає магічний турецький кинджал, що відіграє ключову роль в подальшому розвитку подій.

Злам відбувається у фіналі першої частини, коли до Бондаря приходять містичний жибрак – очевидно, втілення Диявола: «Я є темрява. Я є морок. Я є суть» [4]. Він пропонує повернути померлих синів, попереджаючи, що «повернуться не тільки вони» [4].

Друга частина розгортає класичний зомбі-апокаліпсис: з'являється «вірус», інфекція передається через укуси, мерці оживають із

кладовищ. «Його очі стали білими, він вдихав повітря, немов тварина, що відчуває здобич» [4]. Поселення атакують, фортецю барикаднують, козаки організують оборону. Виникає атмосфера облоги, з боями, вогнем і спробами втримати останню лінію захисту – типовий сценарій жанру.

Загалом твір має структуру двох жанрово різних частин з акцентом на пригодницько-бойову динаміку в другій. Прописаність персонажів і світобудова доволі умовні. Проте роман у стилістиці сучасної поп-культури демонструє спробу поєднання козацької міфологізованої історії з масовою жанровою структурою горору та фентезі.

Зомбі в романі «Козаки проти зомбі» постають у своєму класичному вигляді, типовому для зомбі-апокаліпсису – кровожерливі, агресивні, позбавлені людського розуму канібали з надлюдською фізичною силою, чутливим нюхом і жахливим виглядом. Це радше гібридний варіант, сформований із голлівудських кліше, без спроби залучення українських фольклорних уявлень про мерців. Сюжет поєднує псевдоісторичне тло з шаблонною зомбі-апокаліптикою без глибини чи психологізму. Причини катастрофи мають винятково магічно-містичне, диявольське походження, без спроби їх раціоналізувати чи осмислити в межах культури.

Отже, український зомбі-наратив поєднує західні жанрові моделі з національними змістами, що робить його унікальним явищем у сучасній літературі. Важливо відзначити, що українські автори не просто запозичують популярний образ, а наділяють його унікальними рисами, трансформують, наповнюючи його національними сенсами – історичними, політичними, культурними. Загальним для українських інтерпретацій зомбі є їхня глибока критична функція. Це не лише розвага чи елемент горору, а й спосіб осмислення: травматичного минулого (Голодомор, війни, репресії); сучасних викликів (корупція, дегуманізація політики, інформаційні війни); загальнолюдських проблем (екологічні кризи, страх перед втратою особистості).

Відтак, образ зомбі в українській літературі є не просто «жахливим персонажем», а багатопланою метафорою, що дозволяє переосмислювати суспільні процеси та внутрішні кризи.

Література

1. Антологія сучасної аналітичної філософії, або жук залишає коробку. / за ред. А. С. Синиця. Львів : Літопис, 2014. 374 с.
2. Бриних М. Хліб із хрящами. Київ: Ярославів Вал, 2012. 165 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Brynykh_Mykhailo/Khlib_iz_khriashamy/
3. Декань О. Кайдашева сім'я проти зомбі. Гайсин: ТУТ, 2021. 142 с.

4. Денисенко П. Козаки проти зомбі. 2024. 190 с. URL: <https://booknet.ua/book/kozaki-proti-zomb-b412524>
5. Колесник І. Образ зомбі: із традиційної релігійності у сучасну філософію. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. 2016, № 3(7). С. 63–66.
6. Кононович Л. Я, Зомбі. Київ: Зелений пес, 2000. 150 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kononovych_Leonid/Ya_zombi/
7. Король Л. Зомбі в повісті про Голодомор: епатаж Бриниха і травма нації. Синопис: текст, контекст, медіа. 2023. Том 29. № 1. URL: <https://share.google/XDRHFyCxxK2zV2XKA>
8. Харчук Р. Леонід Кононович – майстер гібридних жанрів. 2023. URL: <https://chytomo.com/leonid-kononovych-majster-hibrydnykh-zhanriv/>
9. Харчук Р. Творчий акт Леоніда Кононовича. 2023. URL: <https://zbruc.eu/node/114293>
10. Чалмерс Д. Аргумент 1: Логічна можливість зомбі. URL: <http://journal.philosophy.ua/article/argument-1-logichna>

References

1. Synytsia, A. S. (Ed.). (2014). *Antolohiia suchasnoi analitychnoi filosofii, abo zhuk zalyshaie korobku* [Anthology of Modern Analytical Philosophy, or the Beetle Leaves the Box]. Lviv: Litopys Publ. 374 p. [in Ukrainian].
2. Brynykh, M. (2012). *Khlib iz khriashchamy* [Bread with Cartilage]. Kyiv: Yaroslaviv Val Publ. 165 p. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Brynykh_Mykhailo/Khlib_iz_khriashchamy/ [in Ukrainian].
3. Dekan, O. (2021). *Kaidasheva simia proty zombi* [Kaidash's Family Against Zombies]. Haisyn: TUT Publ., 142 p. [in Ukrainian].
4. Denysenko, P. (2024). *Kozaky proty zombi* [Cossacks Against Zombies]. 190 s. URL: <https://booknet.ua/book/kozaki-proti-zomb-b412524> [in Ukrainian].
5. Kolesnyk, I. (2016). *Obraz zombi: iz tradytsiinoi relihiinosti u suchasnu filosofiiu* [The Image of a Zombie: from Traditional Religiosity to Modern Philosophy]. *Humanitarno-relihiieznachnyi visnyk – Humanitarian and Religion Studies Bulletin*. № 3(7). pp. 63–66 [in Ukrainian].
6. Kononovych, L. (2000). *Ya, Zombi* [I, Zombie]. Kyiv: Zelenyi pes Publ., 150 p. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kononovych_Leonid/Ya_zombi/ [in Ukrainian].
7. Korol, L. (2023). *Zombi v povisti pro Holodomor: epatazh Brynykha i travma natsii* [Zombies in the Story about Holodomor: Brynykh's Shock Value and Nation's Trauma]. Synopsys: tekst, kontekst, media. Tom 29. № 1. URL: <https://share.google/XDRHFyCxxK2zV2XKA> [in Ukrainian].
8. Kharchuk, R. (2023). *Leonid Kononovych – maister hibrydnykh zhanriv* [Leonid Kononovych – a Master of Hybrid Genres]. URL: <https://chytomo.com/leonid-kononovych-majster-hibrydnykh-zhanriv/> [in Ukrainian].
9. Kharchuk, R. (2023). *Tvorchyi akt Leonida Kononovycha* [Leonid Kononovych's Creative Act]. URL: <https://zbruc.eu/node/114293> [in Ukrainian].
10. Chalmers, D. *Argument 1: Lohichna mozhylyst zombi* [Argument 1: The Logical Possibility of a Zombie]. URL: <http://journal.philosophy.ua/article/argument-1-logichna> [in Ukrainian].

Kaplenko O. M.

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of Ukrainian Language, Literature, Culturology and Journalism of Nizhyn Mykola Gogol State University
kaplenko_om@gmail.com
orcid.org/0000-0002-5741-3098

Morenets A. Yu.

Student of the second (master's) level of the specialty Secondary Education (Ukrainian Language and Literature) of the Department of Philology, History and Political and Legal Sciences of Nizhyn Mykola Gogol State University
nastia626626@gmail.com
orcid.org/0009-0000-8514-5927

The Artistic Realization of Zombie Image in Modern Ukrainian Literature

The paper analyzes the main models of the artistic realization of a zombie image based on the material of modern Ukrainian prose. Four key works were considered, which clearly demonstrate the multifunctionality of this image.

It was found that in Leonid Kononovych's crime novel "I, Zombie" (1994) the image of a zombie is used as a metaphor of political dehumanization. The author shows how in a totalitarian environment a person loses subjectivity, turning into a mechanical executor of the will of the system.

In contrast, the first Ukrainian zombie thriller by Mykhailo Brynykh, "Bread with Cartilage" (2012), represents zombie apocalypse as an allegory of a historical Holodomor trauma. The zombies in the novel symbolize the unprocessed past, which returns in the most disgusting form to remind us of forgotten suffering. The author combines elements of thriller, black comedy and social grotesque, creating a complex literary text that interprets collective memory.

Oleksii Dekan's story "Kaidash's Family vs Zombies" (2023) is an example of combining classical Ukrainian literature with the mass mashup genre. In this case, the zombie narrative is used to update national classics and satirically rethink socio-domestic conflicts. The conflicts of the Kaidash's family, which were already brought to absurdity, acquire an even more grotesque character in the conditions of the zombie apocalypse. This is an ironic game with the canon, which destroys the boundaries between "high" and "low" culture and shows that Ukrainian literature is ready for genre experiments.

Pavlo Denysenko's work "Cossacks against Zombies" (2024) is an example of a text that combines historical and fantasy genres. In this work, elements of Cossack history are mixed with the aesthetics of zombie apocalypse. This approach is a part of a broad trend in modern Ukrainian literature, which seeks to actualize the national heritage, combining it with popular world genres. P. Denysenko uses the image of a zombie to create a dynamic plot that attracts the attention of readers and demonstrates the flexibility of Ukrainian literature.

It was found that Ukrainian zombie narrative combines borrowed figurative models and genre forms of their embodiment with national contents, which makes it a unique phenomenon in modern literature.

Key words: zombie, modern Ukrainian literature, genre, thriller, mashup, horror.